

Písňe: 690 (sl. 1 a 3), Ž 119 (odd. IX = sl. 33-36), Svítá 216, 239, 583, 452

Introit: Žalm 119,67-68 a 72

Biblické čtení: Přísloví 4,18-27

Poslání: Židům 10,25nn

Kázání: Matouš 21,28-32

„Co myslíte? Jeden člověk měl dva syny. Přišel a řekl prvnímu: «Synu, jdi dnes pracovat na vinici!» On odpověděl: «Nechce se mi.» Ale potom toho litoval a šel. Otec přišel k druhému a řekl mu totéž. Ten odpověděl: «Ano, pane.» Ale nešel. Kdo z těch dvou splnil vůli svého otce? “ Odpověděli: „Ten první!“ Ježíš jim řekl: „Amen, pravím vám, že celníci a nevěstky předcházejí vás do Božího království. Přišel k vám Jan po cestě spravedlnosti, a vy jste mu neuvěřili. Ale celníci a nevěstky mu uvěřili. Vy jste to viděli, ale ani potom jste toho nelitovali a neuvěřili mu.“

Když zapojíme kombinační schopnosti a krapet fantazie, začnou nám v tomto podobenství chybět ještě další dva synové. Ten, co řekne otci „Ano, pane“, sklapne kufry a opravdu poslušně odpochoduje pracovat na rodinné latifundie. A také ten, který odsekne „Ani náhodou!“ a nic a nikdo s ním nehne ani párem volů.

Mirků Dušínů ovšem ve skutečnosti po světě moc neběhá. Aspoň ne v normálně existujících rodinách. Když na nějakého přece jen v reálu narazíte, moc srandy si s ním neužijete. Obraz vycvičeného vojáka, co zasalutuje a zařve u toho: „Ano, pane!“ a rozkaz bez mrknutí oka provede, se hodí do filmů z armádního prostředí. Ale jako civil z masa a kostí? Ve vztahu k rodičům? Tak to v životě nechodí ...

Bratrstva kočičí pracky, co od začátku vehementně odmítá udělat cokoli dobrého a sociopaticky to dotáhne až do konce, se nakonec občas musejí ujmout odborníci na duševní zdraví. Vehemence, s níž se drží svého „nikdy!“, sice může budít svého druhu podiv – ale asi jen svou bizarností. Popravdě, i takové našťestí potkáme spíš v těch trochu pokleslých filmových a literárních žánrech.

Výrazné krajní varianty zkrátka nepůsobí moc věrohodně. Takže, abychom se s někým z děje mohli ztotožnit, zbývají nám prostřední dvě možnosti. Ty, o kterých v podobenství mluvil Ježíš. Varianty krapet ušmudlané, v žádném případě ne atraktivní. Ale rozhodně ze života, rozhodně ne černobílé. Protože ruku na srdce: Kdo z nás nikdy nepřítaká „Jasně, jasně“ a pak skutek utek? A kdo se nikdy nezabejčil, ale pak se mu to rozleželo, a nakonec udělal to, co v první chvíli odmítal? Chvíli se to v nás mele tak, chvíli onak. Proto největší šanci oslovit nás mají právě ti dva nevýrazní potomkové.

Když Ježíš vyprávěl svá podobenství, vždycky vycházel z toho, co jeho posluchači znají. Co jim připomíná něco z jejich života. Měli zkušenost s vinicemi, obilím a stády ovcí, svatbami a pohřby, chudobou, bohatstvím i šedou ekonomikou. Z toho dnešního obrazného vyprávění pak mj. plyne, že jejich horizontu nebyly cizí ani mezigenerační rozkoly – byť se tehdejší patriarchální společnost tvářila, že mužské hlavy rodiny vládnu tvrdou rukou (aspoň doma). Nepropadejme tedy domněnku, že instituce rodiny se ocitla v krizi teprve v posledním půlstoletí.

V tom Ježíšově podobenství otcovská autorita zdaleka není neotřesitelná. Rodič by si mohl psu umluvit, ale děti si stejně udělají, co budou chtít. Anebo, maximálně, poslechnou, až se zachce jim. Prostě to normálně nefunguje, jak by mělo, nebo mohlo. Některé děti to přitom s rodičema umí líp. Tuší, co potřebují slyšet: „Jasně, tati!“ Nemají problém naaranžovat to, aby všechno dobře vypadalo. Jiné tohle prostě nedovedou. „No, to ani omylem! Já tu žádnou šaškárnu hrát nebudu.“ Jednoduché to není ani s jedněmi ani s druhými – s každými svým vlastním způsobem.

Tak se Ježíš zeptá svých posluchačů: „Co je lepší? Co je horší? Poslušně mluvit a neposlušně jednat? Anebo neposlušně mluvit a poslušně jednat? Který z těch dvou udělal to, co byla vůle otcova?“ Dostává se mu odpovědi: „Ten první! (v. 31a). Činy jsou přece víc než slova!“

Kdo tak odpověděl? Jak vyplývá z předchozího Matoušova vyprávění, adresáty podobenství byli jeruzalémští velekněží a starší (řec. *archiereis kai presbyteroi*; v. 23). Společenská smetánka, které už v tuhle chvíli Ježíš pořádně leze na nervy. Už se nechal v hlavním městě přivítat jako mesiášský král. Už v chrámu svištěly důtky. Už si proti sobě poštvál církevní establišment. Nyní si to rozlévá nejen u kléru, ale i u městské rady. Protože, když oni tvrdí, že horší je poslušně jen mluvit, a přitom neposlušně jednat, nahrávají mistrovi z Nazaretu na smeč.

„Přišel k vám Jan po cestě spravedlnosti, a vy jste mu neuvěřili. Ale celníci a nevěstky mu uvěřili. Vy jste to viděli, ale ani potom jste toho nelitovali a neuvěřili mu“ (v. 32). V dusné atmosféře Jeruzaléma s Kalvárií nadohled se Ježíš naposledy a veřejně přihlásil k odkazu umlčeného Jana Křtitele. K odkazu toho, o kterém před časem mluvil jako o prorokovi posledních časů (*Mt 17,10-13 + par.*). Dnes o něm navíc říká, že „přišel po cestě spravedlnosti“. Po takové, na niž zvali dávní izraelští mudrcové – jak nám připomnělo první biblické čtení: „Stezka spravedlivých je jak jasné světlo, které svítí stále víc, až je tu den ... Napravo ani nalevo (od ní) se neuchyluj, odvrát' od zlého svou nohu“ (*Př 4,18.27*). Také čtvrtý evangelista později vloží do Ježíšových úst: „Jan byl svíce hořící a zářící, a vy jste se na chvíli chtěli radovat v jeho světle“ (*J 5,35*). Křtitelovi cesta spravedlnosti prozářila i temnoty jeho vězení. Nasvítla též dobrý směr těm, kterým ve slepých uličkách jejich dosavadních existencí nic nebylo svaté. Těm, co zatím uměli jen prodávat duši i tělo bez uzardění. „Celníci a nevěstky mu uvěřili“, že pořád ještě není pozdě vyrazit na vinici, že je ještě čas změnit směr a začít dělat to, co je vůle Otcova.

„Ale vy“, pokračuje mistr z Nazaretu, „vy, kterým dělá dobře, když vás považují za «elitu národa», vy se raději jen schováváte za slova. Dáváte si říkat «velekněží» a «starší», Boží vůlí se oháníte v každé druhé větě, ale tím se vaše poslušnost vyčerpala. *Mluvíte* jako svatouškové, *vypadáte* jako svatí na mostě. Ale to z vás nedělá výjimku zpravidla, pro niž by neplatilo Křtitelovo: „Obraťte se, neboť se přiblížilo království nebeské“ (*Mt 4,17 + par.*). A začít pracovat na vinici můžete tím, co patří k cestě spravedlnosti přednostně: „Odvracej svá ústa od falše a od svých rtů vzdal *neupřímnost*“ (*Př 4,24*).

Mezi oběma syny z podobenství je totiž v posledku jeden klíčový rozdíl. První, co říká „Nechci!“, je ve své revoltě – když nic jiného – alespoň *upřímný*. Zůstává autentický, byť jen jako kolaborant s římskou finanční správou nebo jen jako erotická nádenice. Dělá botu, ale nakonec ji dokáže přiznat. Lituje jí (řec. *metamelétheis*), nemaskuje ji. Ví, že jeho vztah s otcem není v pořádku. Uvědomuje si, že to zvrstal, a proto má šanci chybu napravit.

Naopak druhý potomek, který říká „Ano!“, sice navenek zachoval dekorum, ale právě tím šálí nejenom nás a otce, ale hlavně sám sebe. Věděl, jakou odpověď chce rodič slyšet, ale svoje svědomí tím upokojil za příliš levnou cenu. Zatímco ten první ví, že zklamal, druhý si zařídil lacinou pohodu. Zatímco první si chybu uvědomuje, druhý si takovou myšlenku nepřipustí k tělu. Nelituje. To je ten základní rozdíl mezi nimi.

V pomyslné čekárně u království nebeského jako by visela povědomá cedule: „Pořadí určuje Bůh“ (srv. v. 31b). Druzí synové se tím možná cítí dotčeni. Při příjmu tu nerozhoduje, jak kdo *mluví*, nebo jak *vypadá*. Protože tváří tvář Bohu zbožná image prostě nestačí. Ani jim však Ježíš dveře před nosem vlastně nezavírá. Jenom je upozorňuje: „Ti, kdo Janově výzvě k pokání uvěřili, prostě mají před vámi náskok.“

Amen.